

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Compendium memorandorum vires naturales et commoda comprehendens a Plinio data

Duval, Robert

[Paris], zwischen 8. Mai und 20. Nov. 1500

Liber xx [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-293518](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293518)

thure differentem. Vfus eius post annum stomacho faluberrimus.
thuris habent odorem. Hactenus hortenfia dicta sunt ciborū gra-
tia dumtaxat. maximum opus refat. oculūq; diuinitatis.
Hec de libro. xix.

Iber. xx. Tractare incipit de medicinis continuatq;
vfq; ad librum. xxxii.

Roberti de valle rothomagensis
In librum vicelimum & sequētes
libros medicinales prologus.

Prologus.

On existiment galieni & probatorum medicorum li-
bris incubentes; hos plinianos de medicinis inferio-
res libros supuacuos esse. Illi siquidem per cōpositā
medicamentorū complexionez morbos pellunt que
coniectura magis q̄ causa constat: Hi simplicis me-
dicine vnus virtute: difficiles soluant passionēs. Illi
per radices & alia q̄ ab india vel extremis garramātibus aduehunt:
hi domesticeis plantis: quas ex hortis quisq; suis facile colligit. Illi
simplicium medicinarum ad humanam: hi ad eā & brutorum quo-
q; valitudinem: multosq; cōmodissimos vsus: vim aperiunt.

Videbis in sequentibus libris pliniū herbarum notarū species
descripsisse. Tum vim earum facultatēq; doctrinali & culto sermo-
ne adicientē, nec quicq; in maxia nature varietate ac difficultate cō-
fundentem. In quibus tractādis nō magis litteras q̄ terras nec
libros q̄ agros contēplatus est. Rusticosq; mōtanos ac maritimos
homines de his interrogādo: plantas ipsas intueri. coloris figure
saporis odoris varietates actente versari Q̄tumq; in morbis & reli-
quis vsibus possint: experimento probare.

Et si improba in his libris in medicos iactari videantur: agno-
scet actentus lector: non aduersus doctos hoīes qui philicas noue-
runt disciplinas inuecta esse: sed in rudes qui vsum absq; arte vsur-
pant. Hi enī sine litteris si forte codicellus eorū manibus incide-
rit: qui herbarū teneat paucarum vires: difficillimā aggredi presu-
munt operam medicandi. Et latentes arterias absq; lumine artis:
ceci penetrare: solo questu per audaciā & temeritate iducti. Con-

tendunt noua figura vestium vsi: aut diferente a ceteris conuictu: nomen sibi querere. Aut quia indeo cuidam familiares extiterint.

Qualis apud pogiu: qui vbi certaruz pillarum effectū legisset: facculum eis replens ac medicinā professus: in tantā euasit gloriā: vt nedum pro hominum incolumitate: sed pro negotiis quoq; du biis: plebs ab eo degliciendas pilluas susciperet. Inertes eius modi temerariosq; hoies: vulgus stulto errore laudat. His nō ab q; sua pernicie: plusq; vitis doctis fidei tribuere solet. Aduersus eos plinius noster conuictū dicit: non in veros phisice artis pfe sores: qui naturā speculantur: Viscerales hominis partes: egritu dinum causas: simpliciu vim & qualitates sagaciter scrutatur: Accurate de his & cū ingenti acumine disputarūt: vt quod verū in natura esset inuenirēt. Qui a tenens annis liberalibus artibus (quas hali testimonio diximus medico necessarias) inuigilarūt. In eos nō inuehit plinius. Quippe qnos salomō ob necessitatem laudet. & christus de his loquatur cū honore. Estimo tandē q̄tum studio cere nere possum quod phisicis contuli disciplinis: nullū post naturam ipsam maius certiusq; patrociniū fore: q̄ ad eas vehementē applicatiōne animi: ex quo solida cōstat naturalis doctrine cōmoditas.

Roberti Rothomagensis

prologus terminatur.

Ca. i. De cucumere siluestri. Et elaterio.

Cucumerē siluestre esse dixerim multo infra magnitudinē fatini. Eo fit medicamentū quod vocatur elaterium succo expresso ex semine. Cuius causa nisi maturins incidatur: semē ex lit etiā oculorū periculo. Seruatur aut decerptus vna nocte. postero die inciditur arūidine. semen quoq; cinere cōspergitur: ad cō primendā succi abundantia. qui expressus: suscipit aqua celesti at q; subfidet. Deinde sole cogitur in pastilos ad magnos mortalium vsus. Obscuritates & vicia oculorū sanat. generatimq; vlcera. Tradūt hoc succo ractis radicibus vitiū: nō attingi vuas ab auibus.

Radix autem ex aceto cocta podagris illinitur. Succoq; dentrū *podagra* dolori medetur. Arida cum resina impetiginē & scabiem sanat. Et cicatricibus colorē reddit. Et folioruz succus auribus instilatus sur dis cum aceto. Elaterium tempestiuum est autūno. nec vllum ex medicamentis longiore eto durat. incipit a trimatu. Siquis recentiore vti velit: pastilos in nouo fictili aceto igne lento domet. Idq; melius quo vetustius erit. Quem iam ducentis annis seruatum au etor est theophrastus.

Ca. iii. De cucurbita siluestri.

Cucurbita spine & lumborum & coxarū dolores: cū oleo si infri
cetur mitigat. Preterea mirū dictū: semina eius si fuerint pari nu
mero ad alligata febribus: sanare dicuntur: quas greci peryodicas
vocant. Satiuē quoq; rase succus tepesfactus aumbus medetur.

Decocte vniuerse succus detiū motus stabilit. Dolores inhibet
Chrissippus medicus dānabat eas in cibis. Sed oīm consensu sto
macho vtilissime idicant. Et iterraneorū vesicarūq; exulceratōib;

Ca. iiii. de rapis & raphanis.

Raphanus siluestris vtilis vrine eiciende. Cetero bilem detra
hit. stomachum purgat pituitam extenuat. Vrinā concitat. Satiri
decocti mane poti ad ternos cyathos comminuunt & eiciunt calcu
los. Ad tussim etiam mane ieiunis prodest cum melle.

Ca. vi. de porro sectiuo. & capitato

Tussi veteri ac pectoris & pulmonis etiam vitis medetur.
Illitis foliis sanantur ambuste epinyctides. Bestiarum morsus ex
aceto. Capitis dolores si in nares fundatur. Succus & ad serpen
tium scorpionūq; ictus in potū bibitur cum mero. Et ad lumborū
dolores cum vino hemina potus. Sanguinē excreantibus &
pitiscis distillationibus longis: vel succis vel ipso cibo prodest.

Item morbo regio vel hidropicis. Tostus editur contra fungorū
venena. Imponitur & vulneribus.

Feminarū fecunditatē porris augeri. Contrita ex melle vlcera pur
gati. Tussim & distilatōes thoracis Venerē stimulat sitim sedat ebrī
etates discutit. Sed oculorū acie hebetare traditur. Inflationē fa
cere que in stomacho non noceat. ventrēq; molliat. Voci splendo
rem affert. Sanguinē reicientibus succus cū caule aut thuris faris
na vel acacia datur. Hipocrates & sine alia mixtura dari iubet. Dē
tium dolorē tribus capitibus in aceto rūtis imminuūt. Vel si deco
cta aqua colluant. addaturq; ipsum in caua dentiū. Compescit di
stillationes cū lacte coctū. vel tritū. permixtū ve caseo molli. Quo
genere & raucitatē extenuat & pitissim in fabe sorbitione. Timeas
& reliqua animalia iterraneorū pellit in aceto mulso coctū. Te
nasimo in pulte medet. Tussi cū adipe vetusto decoctū. vel cū lacte

Aut si sanguis etiam excreetur. vel purulenta sint. Et pituite
sub prunas coctum potū & cū mellis pari modo sumptū. Conuul
sis & ruptis: cum sale & oleo. Cum adipe tumores suspectos sanat.

Extrahit fistulis vitia cum sulphure & resina. etiā arundines cū
pice. Lepras lithenas exulcerat. sanatq; cum origano. Vel cinis
eius ex oleo & garo ilitus. Sic & sacros ignes. Sugilata aut liuētia
ad colorē reducit combustū ex melle. Credunt & comitalē morbū
sanare: si quis eo in cibo ytaf ac potione. Facit & somnos atq; in to

tum rubicūdiōra corpa. Cōtra pitultā gallinis prodest. Mixto far
re in cibo iumentis vrinam reddere; atq; non torqueri tradunt: si
eo trito natura tangatur.

Ca. viii. de beta.

Nigre bete radices in aqua coctæ pruriginē tollūt. Succus eius
capitis dolores veteres & vertigines item sonitū aurium sedat: il
litus succus. Alba tuta adultis medetur. & vlceribus que ex ca
pite manant. Succus eius cum melle naribus inditus: caput purgat

Ca. ix. de brassica vtilitate & nocuentis.

Brassicam cato crispam maxime laudat. Dein leuē grandiori
bus foliis caule magno Prodesse tradit capitis doloribus oculoꝝ
caligini, sintilationibusq;. Aqua quoq; eius decoctæ nervos articu
los mire iuuari. Si foueant vulnē & recēria & vetera etiam car
cinomata q̄ nullis aliis medicamentis sanari possunt. Fouerī prius
aqua calida iubet & bis in die tritā iponi. sic & fistulas & tumores
reuocari: queq; discuti opus sit. Insomnia & vigiliās tollere deco
ctam si ieiuno edat q̄ plurimā ex aceto & sale. Tormina: si decoctā
iterū decoquat addito oleo & sale cumino polenta. Si ita sumat si
ne pane magis pfutura. Inter reliqua bilē detrahit pvinū nigrū po
ta. Quin & vrinā eius in brassicā porandā existimauerit aseruari.
calefactaq; nervis remedio esse. Pueros pusillos si laues illa vrina
nūq; debiles fieri. Auribus quoq; ex vino succū brassicæ tepidum
instillari iubet. Idq; etiā tarditati audiētū pdesse asseuerat. Et impe
tigines eadē sanare sine vlcere. Alnū eā soluere: eandē bis coctā
sistere. Vino aduersari vt inimicā viribus, antecedēteq; cibis ca
ueri ebrietatē. Postea sumpta crapulā discuti. Hunc cibū & oculo
rū claritati cōferre. Succo vero crude angulis vel tm̄ tactis cū actico
melle plurimū. Facillime cōcoq. ciboq; eo sensū purgari. Erasistra
ti scola clamat nichil esse vtili? stomacho neruisq;. Iō paliticis & tre
mulis dari iubet. & sanguinē excreantibus. Hipocrates cœliacis dis
sentericis bis coctā cū sale. Itē ad tenasmo & renū cās. Lactis quo
q; vberitatē puerpis hoc cibo fieri indicās. Et purgatōem seinis
Crudēs quidē caulis si edat ptus quoq; e mortuos pelli. Philistio &
a podagra liberatus edēdo eā decocteq; ius bibēdo. Hoc & cardia
cis datū & comitialibus morbis addito sale. Itē splenicis in vino
albo p dies q̄drag. Istericis necnō & phreneticis radicis crude sic
cū: gargarisandū bibēdūq; demonstrat. Cōtra vero singul? cū co
riandro aneto melle ac pipe & aceto epmyctidas & qcqd aliud serpit
in corpe iposita leuat Sugilata vero & alios liuores. Testiū & geni
talū malis hāc vtilissime iponi. Efficatius cū faba trita. Itē cōuulsis
cū ruta cōtra ardorē febrū & stomachi vitia. Cū rute scine & ad secū
das. Aquā decoctā ad tot vsus laudatā: fetere hūi effusā. Ad coxēdi
cū dolores cū adipe vetusto. Bibitq; & cū oleo subferuefact? v' p se

conuulsa & rupta intus lapsumq; ex alto. Eius sunt crimina: ani-
me grauitatem facere, Dentibus & gingnis nocere. In egipto pro-
pter amaritudinem non estur.

Virium brassice magnum argumentū & mirabile Cruste si occupēt
intus yasa omnia in quibus aque feruent intū vt non sit eas auelle
re: si brassica in his decoquat abscedunt. Inter siluestres brassicas
lapsana est pedalis altitudinis hirsutis foliis sinapi similibus nisi
cādior esset flore Coquitur in cibo. aluum leuiter mollit, Marina
brassica vehementissime ex omnibus aluum ciet

Ca. x. de asparagis

a Sparagi cumino addito inflationes stomachi coliq; discu-
tiunt. Ventrem leuiter molliunt. Pectoris & spine dolo-
ribus intestinorūq; vitiis profunt. Vino cum coquantur: ad lūbos
& renum dolores.

Ca. xi. de apio.

a Pio gratia vulgo est. In condimentis peculiarem gratiam
habebit. Preterea oculis ilitū cum melle ita vt subinde
foueanť feruent; succo decocti aliisq; mēbrorum, Epiphoris per se
tritum aut cum pane impositum vel polenta mire auxiliatur. Pi-
sces quoq; si egrotent: in pistinis apio yiridi recreātur. Verū apud
eruditos nō aliud erutum a terra in maiore auctoritate. In cibis api-
um damnať. Suauiores aquas potui Incoctū prestat. Succo radi-
cis instilato grauitatem mitigat aurium, Ex aqua potum coctumq;
renibus medetur.

Ca. xii. de ocimo siluestri eruca nasturcio ruta.

f Illestri ocimo vis efficacior, bestiolas omnibus innascentes
corpi arcet. Vitia cutis in facie cū melle ilitū. lētigines
ex aceto. Cicatrices nigras reducit ad candorē cū felle bubulo.

Aiūt verbera subituri potū ex vino duriciē quandā cōtra sensū in-
duere. In cōdēdis obsoniis tāta est suauitas: vt greci euzomon ap-
pellauerint. Putāt subtrita eruca si foueanť oculi: claritatē restitui.
tussim in infantiū sedare. De venere stimulāda: tua folia siluestris
eruce sinistra manu decerpta & trita in aqua mulsa si bibant. Ecō-
trario nasturciū venerē inhibet. animū exacuit. Tussim ex melle si
quotidie ieiuni sumant. Semen ex vino omnia intestinorum anima-
lia pellit. Efficacius addito mentastro. Prodest & cōtra suspiria &
tussim addito origano. & vino dulci. Pectoris doloribus coctum
in lacte caprino. Pausos discutit. cum pice, detrahitq; corporis acu-
leos. Et maculas ilitum ex aceto. Serpentes si iratur ruta ni-
dore fugere. Efficacissima est siluestris radix cum vino sumpra.

Pisum amā

Usus

Eandem efficaciorē esse sub diuo potam. Pitagoras eā noxi-
am oculis putauit, falso, qm̄ sculptores & pictores hoc cibovnt
oculorum causa. Cū pane quoq; vel nasturcio satiuā atq; siluestris
propter visum. Eadē cruditates discutit, mox inflationes, dolo-
res stomachi veteres. Vuluas aperit, corrigitq; conuersas; ilita in
melle toto ventre & pectore. Hidropicis cū ficu; & decocta ad di-
midias partes potaq; ex vino. Sic bibitur & ad pectoris dolores, la-
terumq; & lumbos. Tusses suspiria pulmonum iocinerū, renū vi-
tia, horrores frigidos. Ad crapule grauedines; decoquantur fo-
lia poturis. Et in cibo vel cruda vel cocta condita ve prodest. Itē-
q; torminibus cū isopo decocta. Et cum vino, sic & sanguinem si-
sit interiorē, & narium indita. Sic & collutis dentibus prodest.

Feminarum etiā purgationes; secundasq; etiam e mortuos p-
tus vt hipocrati videtur: ex vino dulci nigro pota. Itaq; ilitam &
vuluarum causa etiam suffire iubet. Diocles & cardiacis imponit;
ex aceto & melle & farina ordeacea. Cum oleo coctis foliis partib;
quas frigus adusserit. Imponunt mammis turgentibus decoctā,
fracta quoq; membra cum cera semine trito, atq; imposito. Ra-
dix rute sanguinem oculis suffusum; & in toto corpore cicatrices
aut maculas: illita emendat. Nirum est cum feruentem rute matu-
ram esse conueniat: faciculum eius in rosaceo decoctum addita yn-
cia aloes perunctis sudorem reprimere.

Eadem ex omnibus satis quadrupedum quoq; morbis in maximo
vfu est, siue difficile spirantibus; sine contra maleficorum anima-
lium ictus infusa per nares ex vino. Aut si sanguisugam hauserit
ex aceto. Et quocūq; in simili morborū genere vt in homine t̄pato

Ca. xiiii. de menta mentastro pule-
gio nepeta cymino

m Entastrum siluestris menta est: differens specie foliorum
quasi figura ocimi pulegii colore. Propter qd̄ quidā siluestre pule-
giū vocant. His cōmāducatis & impositis sanari elephantiam; si
cut magni pompeii etate fortuito cuiusdam experimēto: propter
putorem in facie compertū est.

Bibuntur aduersus serpentium ictus dragmis duabus: in vini cya-
this duobus. Eadem aduersus scorpionum ictus cū sale oleo & ace-
to. Aduersusq; omnia venena: seruantur folia arida in farine mos-
dum. Sustratum vel accensum fugat scorpiones. Potum feminas
purgat a partu, sed partus necat. Ruptis conuulsisq; e partu. Or-
ptonoicis torminibus colericis efficacissimū. Itē lumbis, podagris
impositū. In regio morbo bibitur. Strum is illunt. Ominayeneris

inhibent. Timeas pellit ex aceto potū. Ipsius odor aīm excitat; & sapor auiditatē in cibis . ideo in māmaram mixtura familiares ipse accessere vt coire deseriq; lac non patiant. Quare lactis potionibus additur; ne huius coagulati potu strangulent. Data in aqua & mulso eadem vi resistere & gñationi credit: cohibendo genitalia densari. Eque maribus ac feminis sistit sanguinē purgationesq; femināz inhibet. Vlcerā in capite infantū mire sanat. Arterias humidas siccā. Siccās astringit. Pituitas corruptas corrigit in mulso & aqua. Voci succus sub certamine vtilis dūtaxat. & qui gargarizatur: vua tumente; adiecta ruta & coriandro ex lacte. Et cōuulsa intus per se vitiisq; pulmonis. Singultus & vomitiones sistit cum succo granati. Recentis succus nariū vitia. Spiritus subductos emendat. Trita coleras in aceto pota. Sanguinis fluxiones intus.

Illinūtur & temporibus in capitis doloribus. Impetigines quoq; vel si teneat tatum prohibet. Aride farine tribus digitis apprehēsam & stomachi dolorē sedare in aqua. Et similiter alperfa in portionem ventris animalia expellere. Magna societas cū hac ad recitandos defectos animos pulegio cū furculis suis in ampulas vitreas aceti: vtriusq; deiectis. Qua de causa dignior e pulegio corona vertigini; q̄ e rosas cubiculis nostris pronunciata est. Nam & in capitis dolores imposita dicitur leuare. Quin & olfactu capita tuesri contra frigorū estusq; iniuriam. & ab siti traditur. Neq; estuare eos: qui duos e pulegio furculos ipositos auribus: in sole habeāt.

Femina efficacior (de pulegio sermo est) est autē hec flore purpureo. mas candidum habet. Naufas cum sale & polenta in frigida pota inhibet. Sic & pectoris & ventris dolorem. Sistit vomitiones cum aceto & polēta. Stomachi autem intercisiones ex aqua sistit. Calculos pellit: & interiores omnes dolores. Semen obmutescensibus olfactu admouetur. Si aque in salubres bibende sint: eritum inspergitur. Salsitudines corporis si cum vino bibatur minuit. Neruorum causa & in contractione cum sale & aceto confricatur. Ad oris exulcerationes ad tussim efficacior habetur. Flos recentis incensus pulices necat odore. Siluestri ad eadem vis efficacior: quod simile est origano: minoribus foliis q̄ satinum. & a quibusdam dictamus vocatur. Gustatum a pecore capris ve: balatum excitat. Natura tam feruens est: vt illas partes exulceret. podagris mire prodest. Hepaticis cum melle & sale bibendum. Pulmonum vitia excreabilia facit. Priuatim valet contra omnem morsum etiā venenosum. Radix arida cicatricibus decorem affert.

Nepete & pulegio societas. decocta enim aqua ad tertias: discutunt frigora. Mulierumq; mensuris profunt. Estate sedant calores

Nepeta quoq; vires contra serpentes habet fumum ex ea: ni-
doremq; fugiunt. Quam & substernere in metu dormituris vtile ē.

Capitis doloribus recens cum tertia parte panis tēperata aceto il-
liniū. Succus eius instilatus narib⁹ supinis profuuiū sanguis sistit.
Ciminum tritum & cum pane sumptum vel potum ex aqua vinoq;
tormina quoq; & intestinorū dolores pellit. Veruntamen omne pa-
lorem bibentibus gignit. Ita certe ferunt. Portii latrouis clari inter
magistros dicendi ad sectores similitudinē coloris studiis contra
emulos imitatus et paulo ante. Iulliū vindicem assertorem illum a
nerone libertatis captione testamentis sic lenocinatum. Narium
sanguinem pastilis inditum vel ex aceto recens sistit.

Ca. xvii. de aniso.

Viride aridum ve omnibus que condiuntur queq; intinguntur
desideratum. Cum amaris nucibus vina commendat. Quin oris
halitum iocundiozem facit. Fetoremq; tollit manducatum matuti-
nis cum smyrneo & melle exiguo. Insomnia leuat suspensum in
puluino: vt dormientes olfaciant. Appetentiam ciborum prestat
quandoquidem id inter artificia delicie fecere. Laudatissimū ē cre-
ticum. proximum egyptium. Dolores capitis subleuat suffitum
naribus. Ipsum cum croco pari modo & vino: & per se tritum cum
polenta: ad magnas fluctiones. extrahendaq; si qua in oculis in-
ciderint. Sedat anginas cum melle & yfopo ex aceto gargarisa-
tum. Auribus infunditur cuz rosaceo. Thoracis pituitas purgat to-
stum cū melle melius. Facilime vero ad tussim: anisi dragme tres
papaueris due: miscentur melle ad fabe magnitudinem: & ternis
diebus sumuntur. Precipue ad ructus. Ideo inflationibus stoma-
chi & intestinorum torminibus & celiacis medetur. Singultus &
olfactum decoctum potumq; inhihet. Ipsum cum apio olfactū ster-
nutamenta inhihet. Potum somnum concitat. calculos pellit.
Vomitiones cohibet. Precordiorū tumores & pectoris vitia. Nō alī
udvtilius vētri & intestinis putāt. Ideo dissentericis & tenasimis dā-
tostū. Aliq addūt & opiū: pilulis in die ternis: lupini magnitudie
& in vini cyatho dilutis. Semen hidropicis & celiacis dādū tritū
cū aneto pturientibus. Phreneticis quoq; ilinūt recēs cū polenta
Sic & infantib⁹ comicialē vitiū: vt cōtractiones sensietibus

Ca. xviii. de aneto & papauere

a Netū ructus mouet & tormina sedat aluū sistit. Epiforis radi-
ces illinūt ex aqua vel vino. Singultus cohibet semē feruēs
olfactū. Sumptum ex aqua sedat crudirates. Papaueris albi satini
calix terif & bibitur somni causa. Succus hic & herbe cuiusq; lana
excipitur. Aut si exiguus est: yngue pollicis vt lactucis.

Semine nigri trito in pastilis e lacte vtūtur ad somnum. Item ad ca-
pitis dolores cum rosaceo. foliis eius ad sacros ignes.
Satiuum omne magis rotundat capita. At siluestri longum ac pussi-
lum & ad omnes effectus valentius. Decoquitur & bibitur contra
vigilias. Optimum in siccis & vbi raro pluit.

Ca. xx. De portulaca & coriando.

Portulaca quam peplion vocant non multuz satia efficator.
Cuius memorabiles vsus traduntur. Sagittarum venena & serpē-
tium hemorroidum restringi. pro cibo sumpta & plagis imposita
extrahit. Cum ipsa non est: semen eius simili effectū prodest. Re-
sistit & aquarum vitis. Capitis dolori: vlcerebusq; in vino rufa &
imposita. Reliqua vlcera cōmanducata cum melle sanat. Sic & in
fantium cerebro imponitur. vmbilicoq; prociديو. Vlcera oris tu-
morem q; ginginarū manducata cruda sedat. Item dentium dolo-
res. Vomitiones sistit. Dissinterie & vomis datur ex aceto: vel
bibitur cum cimino podagris calidis & sale ilita cum sacro igni.

Succus eius potus renes iuuat & vesicas. Ventris animalia pellit.
Ad vulnerum dolores ex oleo cum polenta: imponitur. Neruoz
duritias emollit. Venerem inhibet venerisq; somma. Pretorii vi-
ri pater est hispanie princeps: quem scio propter incompatibiles
vne morbos radicē eius filo suspensam: gerere preterq; in balneis:
et ita liberatum incōmodo omni. Inueni apud auctores caput in
de litum distillationes non sentire. Oculos tamē hebetare putat.

Coriandrū sanat omnes tumores collectionesq; cū melle aut vna
passa. Panos vero ex aceto tritum. Seminis grana tria in tertia-
nas deuorare iubent aliqui ante accessionem. vel plura Illini frōti.
Vis magna ad refrigerandum ardores viridi. Vlcera quoq; q; ser-
punt sanat cum melle vel vna passa. Item testes: ambusta: carbun-
culos: aures cum lacte mulieris. Epiforas oculorum: ventris &
intestinarū fluxiones. Xenocrates tradit rem miram si vera est: mē-
strua contineri vno die: si vnum granum biberint femine biduo: si
duo. & toridē diebus: quot grana sumpserit. Varro coriandro
subtrito cum aceto carnem incorruptam estate seruari putat.

Ca. xxi. De malua althea & lino.

Et siluestribus cui grande foliuz & radices albe: althea vocatur ab ex-
cellentia effectus. a quibusdā aristaltea. Omne solū in quo seruntur
pinguius faciunt. Huic contra omnes aculeatos ictus efficator
vis. precipue scorpionuz vesparū. Aculeos omnes extrahunt ilite
crude aut cum aneto. Quin & trita cum oleo qualibet earum per
vincti ante vel habētes eas nō feriunt. Si cotidie quis ex qualibet

maluarum, Ciatum dimidiū biberit; omni morbo cariturū. **Vis**
scera manantia in capite sanāt. Et vlcera oris cum melle. Eius que
vnum caul: m habet radice: donec desinat dolor per vnge dentem
qui doleat. Tussim in lacte coctat: et forbitiois mō sumpta qui
nis diebus emendat. Stomachoviles sunt. Constat parturiētes
foliis substratis celerius solut. Protinus a partu reuocanda ne vuls
ua sequatur. Et succum bibendum parturientibus ieiunis in vino
decocta hemina. Quin et semen tritum adalligauit brachio ge
nitale non continentū. Adeoq; he veneri nascuntur vt semen vni
caulis aspersum cubitali feminarum auiditates augere ad infinitū
xenocrates tradat. Itē tres radices iuxta adalligatas. Tenasmo
et dissintericis vtilissime infundi. Item sedis vicus vel si foueātur.

Melancolicis succus cyatis ternis tepidus, insanientibus quater
nis. Decocte comicialibus hemine succi. Hic et calculosis; & ista
tione: & torminibus laborantibus tepidus Illinitur. Et sacris igni
bus & ambustis: decocta in oleum folia imponūt. Succus de
cocte neruis prodest. & vesice & intestinorum rosionibus. Vuulas
et cibo & infusione emollit in oleo. Altee in omnib⁹ efficacior est
radix, precipue conuulsis ruptisq;. Cocta in aqua aluum sistit. Ea
dem arida in lacte decocta q̄libet perniciose tussi citissime medētur **r**

Hipocrates vulneratis sicutibusq; defectu sanguinis; radice
decocte succum bibendum dedit. Item conuulsis. luxatis, tumen
tibus et mustulis neruis articulis imposuit. Et asmaticis ac dissin
tericis cum vino bibēdum dedit. Murū aquā radice ea addita aden
sari sub dno atq; elactessere. Efficacior autem quo recentior.

Lini semen per se mulierum cutis vicia emēdat in facie. Torretur
vt aluū sistat. Celiacis et dissintericis imponitur ex aceto.

Ca. xxiii. de feniculo.

Feniculum nobilitauere serpētes gustatu: senectam exuendo:
oculorumq; aciē succo eius reficiendo. Vnde intellectum est: homi
num quoq; calginem precipue eo releuari. Colligitur caule tur
gestenre. In sole siccatur. inungitur ex melle. Vbiq; hoc est. Lauda
tissimum in hiberia. e lacrimis & semine recēti. fit etiam e radicib⁹
prima germinatione incisus.

Ca. xxiiii. Facilis compositio
medicaminis quasi triace.

Compositionem clarissimā subtexemus aduersus venenata ani
malia: incisam lapide versibus i limine edis estulapii. Serpili duo
rum denariorū pondus. Opoponacis et nullii tantūdem singulorū
4 Trifolii pondus denarii. Aneri seminis, et auisi, & amii. & appii:

A. p. h. g. g.
h. t. u. a.

denariorum senum ex singulis generibus. Erui farine .xii. Hec tusa cribrataq; vino q̄tum possit excellenti: digeruntur in pastilos: victoriati pondere. Ex his singuli dantur vini mixti ex ciatis ternis
 Hac tiriaca magnus antiocus aduersus cuncta venena vsus traditur.

Iber: xxi. Agit principaliter de rebus odoriferis & aromaticis atq; earum cultura.

Ca.iiii. De rose cultu.

Rosa quibusdam annis magis odorata prouenit preterea locis magis siccis q̄ humidis odoratior. Seri nec pinguibus vult neq; ar gilosis locis neq; riguis, contēta raris. Proprieq; ruderatum agrū amat. Fodiuntur altius q̄ fruges: leuius q̄ vites. Tardissime proueniunt semine: quod in ipso est cortice sub ipso flore opertum. Ob id potius caule conciso inseruntur & ocelis radice vt arūdo. Omni recisione atq; vitione proficit. Translatione quoq; vt vitis optime ocissimeq; prouenit. Surculus quaternum digitorum longitudine aut amplius post vergiliarum occasum sata. Dein per fauonium translata pedalibus interuallis creboq; circumfossa. Quin precocem faciunt pedali circa radicē scrobe aqua calida infundūt: germinare incipientem.

Ca.v. De lilio & eius tinctura.

In vnguenti oleiq; vsu: folia nō spernunt. Nichil lilio fecundius: radice quinquagenos sepe emittente bulbos. Inuenta ratio inse rendi: mōstrificis hominū ingeniis. Colliguntur nāq; mense iulio arefcētes: liliaq; suspendūtur in fumo. Dein nudātibus se nodulis in fece nigri vini vel greci mense marcio macerātur: vt colorē accipiant. atq; ita in scrobibus serūtur heminis fecis circumfusi. Sic fiunt prepurea lilia. Mirūq; ita tingi aliquid vt nascatur infectū.

Ca.vi. De croco.

Adulteratur nichil eque. Probatio sinceri: impedita manu crepat. veluti fragile, humidū enī quod euenit adulteratione sedet. Altera probatio si manu plata ad ora leuiter faciem oculosq; mordeat. Et per se genus satiuū blandissimum. vulgo cum sit mediocre deliacō vocāt. Cirenaico viciū quod omni croco nigrius est. & celerrime marcescit. Optimum vbi cunq; quod pinguis & breuibus